

strategy capable of generating original meaning frameworks and strengthening Ukraine's position as an independent actor in international politics. In this perspective, strategic communications are interpreted not merely as a tool for responding to information attacks, but as a mechanism for constructing public reality that reinforces state agency and reduces reliance on external narratives. The review covers the period beginning with the onset of Russian aggression, which was accompanied by intensive information operations and elevated communications to the level of national security. Based on an analysis of government initiatives and analytical centers' activities, the study shows that the reactive model helped maintain baseline information resilience, yet revealed significant long-term limitations. Key barriers to the transition toward a proactive approach are identified, including institutional fragmentation, insufficient analytical support, and the lack of systemic professional training. Special attention is paid to the role of a national grand narrative as a semantic instrument capable of shaping a coherent international representation of Ukraine. The final section presents a model of proactive strategic communications combining a unified narrative foundation with institutional infrastructure and practical implementation mechanisms at both domestic and international levels. The study emphasizes the need for enhanced interagency coordination, improved professional training of communicators, and the development of Ukraine's digital presence abroad. It is argued that shifting from a defensive reaction-based logic to one of semantic initiative can secure more stable positions for Ukraine in the global information domain and lay groundwork for further research on narrative influence and dissemination mechanisms within international media environments.

Keywords: strategic communications; reactive model; proactive strategy; grand narrative; hybrid conflict; information resilience; national security; international image; coordination

References

1. Dubov D. V. (2016). Derzhavna informatsiina polityka Ukrainy v umovakh hibrydnogo myru ta viiny. *Stratehichni priorityty*, 3, pp. 86—93. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2016_3_12.
2. Kompantseva L., Zaruba O., Cherevatyi S. & Akulshyn O. *Stratehichni komunikatsii dlia bezpekovykh i derzhavnykh instytutsii* : praktychnyi posibnyk. Kyiv: Vistka.
3. Sydorenko I. (2018). Stratehichni komunikatsii Ukrainy. *Evropský politický a právní diskurz*, 5 (2), pp. 273—279. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpol_2018_5_2_38.
4. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 15 zhovtnia 2021 roku "Pro Stratehiu informatsiinoi bezpeky" : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 28.12.2021 № 685. *Prezydent Ukrainy : ofitsiine internet-predstavnytstvo*. Available at: <https://www.president.gov.ua/documents/6852021-41069>.
5. Rosiisko-ukrainska viina: perebih ta perspektyvy rozvytku podii. Analychna dopovid. Sichen 2023 r. *Tsentr Razumkova*. Available at: <https://razumkov.org.ua/images/2023/02/08/2023-MATRA-I-KVARTAL-2.pdf>.
6. Farwell J. (2012). *Persuasion and Power: The Art of Strategic Communication*. Washington, DC: Georgetown University Press.
7. Goldman E. (2007). Strategic communication: A tool for asymmetric warfare. *Small Wars Journal*. Available at: <https://smallwarsjournal.com/2007/10/06/strategic-communication-a-tool-for-asymmetric-warfare/>.
8. Miskimmon A., O'Loughlin B. & Roselle L. (2014). *Strategic narratives: Communication power and the new world order*. New York: Routledge.
9. Paul C. (2011). *Strategic communication: Origins, concepts, and current debates*. New York: Praeger.

Надійшла до редакції 14.04.2025

ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

[https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.12\(353\).34-41](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.12(353).34-41)

УДК 027.021.ЛННБУ:[025.17:[025.3:004.774MARC21]](045)

Галина Мельник-Хоха,

наукова співробітниця відділу бібліотекознавства

ЛННБУ ім. В. Стефаніка

galja-m@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-7357-2163>

Каталогізація інкунабул у форматі MARC21

Статтю присвячено дослідженню специфіки каталогізації цінної колекції інкунабул Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаніка (ЛННБУ ім. В. Стефаніка) у форматі MARC21 і забезпеченню ефективного доступу до неї. Наголошено, що в сучасному світі, який характеризується стрімкою цифровізацією та зростанням глобальних викликів і воєнних загроз, наукові бібліотеки відіграють вагомую роль у збереженні та забезпеченні доступу до культурної спадщини. ЛННБУ ім. В. Стефаніка, зберігаючи унікальну колекцію інкунабул, активно впроваджує інноваційні підходи до каталогізації та

репрезентації цих видань у цифровому просторі. **Метою** дослідження є аналіз специфіки створення бібліографічних даних інкунабул, висвітлення ролі метаданих у підвищенні якості та доступності електронних ресурсів, а також демонстрація механізмів інтеграції цифрової колекції до загальної електронної інфраструктури бібліотеки. Особливу увагу приділено застосуванню міжнародних стандартів, що дає змогу не лише уніфікувати описи, а й сприяє внесенню національної спадщини до світових каталогів. **Наукова новизна** дослідження полягає в розробленні й апробації методології детальної каталогізації інкунабул з урахуванням їхніх унікальних фізичних та історичних характеристик, що забезпечує повний семантичний опис. Визначено оптимальні підходи до використання полів MARC21 для відображення специфічних атрибутів стародруків, як-от провенієнції, особливості оправи та маргіналії. **Практична цінність** дослідження полягає у створенні основи для формування повноцінної проблемно-орієнтованої бази даних інкунабул, яка значно спростить пошук, ідентифікацію та використання рідкісних видань. Запропоновані рішення сприяють розширенню доступу до колекції вітчизняних і закордонних дослідників, збереженню й популяризації культурної спадщини України в умовах сьогодення.

Ключові слова: інкунабула; метадані; бібліографічні дані; MARC21; каталог; цифрова колекція; електронна інфраструктура; електронний ресурс

Постановка проблеми. В умовах глобальної цифровізації, зростання численних викликів і воєнних загроз перед науковими бібліотеками України постає завдання адаптації традиційних методів роботи та забезпечення широкого доступу до унікальних колекцій. Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника як фондоутримувач значного масиву історико-культурних документів, зокрема цінної колекції інкунабул, стикається із завданням ефективної інтеграції цих рідкісних видань у сучасний цифровий простір.

Попри активне впровадження цифрових технологій, специфіка опису інкунабул потребує розроблення стандартизованих підходів, що враховують особливості анотування та цитування їхніх бібліографічних метаданих. У 2024 р. розпочато роботу з формування проблемно-орієнтованої бази даних "Колекція інкунабул ЛННБУ ім. В. Стефаника" та внесення докладних метаданих до автоматизованої бібліотечно-інформаційної системи (АБІС) Alerph. Однак для забезпечення повноцінного машинного зчитування, обміну даними й інтеграції до світових каталогів WorldCat, Europeana чи Nukat слід систематизувати й уніфікувати процес каталогізації. Це дасть змогу не лише розширити доступ до національної культурної спадщини, а й сприятиме її збереженню та захисту в умовах російсько-української війни.

Отже, постала нагальна потреба в розробленні й упровадженні чіткої схеми бібліографічного опису інкунабул у форматі MARC21, що враховуватиме їхні унікальні особливості та забезпечить високу якість метаданих для подальшого використання.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання функціонального значення бібліографічних метаданих, їх ролі у розв'язанні проблем цифрових метаданих, визначення основних категорій даних, що підлягають анотуванню, типів метаданих,

особливостей їх використання розглянуто у працях В. Galić [1], W. Karlak [2], P. Manoni [4], J. Moschella [5], Г. Мельник-Хохи [6; 8], О. Малецької, Т. Чорної, І. Баньковської та О. Бруй [7].

Тематика імплементації метаданих, ефективності організації доступу до цифрових колекцій і розподіленого пошуку залишається в колі наукових інтересів дослідників у контексті управління бібліографічними даними.

Мета та методологія дослідження. Основна мета дослідження полягає в розробленні й апробації ефективної методології каталогізації інкунабул ЛННБУ ім. В. Стефаника у форматі MARC21. Це дасть змогу забезпечити повноцінне формування проблемно-орієнтованої бази даних, підвищити якість бібліографічних метаданих, розширити доступ до колекції інкунабул, сприяти її інтеграції у світові каталоги, гарантувати збереження національної культурної спадщини в умовах сучасних викликів.

Для досягнення поставленої мети було застосовано комплексний підхід, що охоплював ґрунтовний аналіз міжнародних і національних стандартів бібліографічного опису, зокрема MARC21 [3], для розроблення специфічної схеми опису інкунабул з урахуванням їхніх унікальних атрибутів. Практичну каталогізацію інкунабул із фонду відділу рідкісної книги фахівці здійснювали в АБІС Alerph, у яку вводили детальні семантичні та бібліографічні метадані. На завершальному етапі каталогізовані дані було імplementовано у цифрову колекцію "Колекція інкунабул ЛННБУ ім. В. Стефаника" з вільним доступом через вебсторінку електронного каталогу (ЕК) бібліотеки (у тому числі й англomовну версію), з подальшим систематичним аналізом ефективності використання метаданих для підвищення доступності й інтеграції ресурсів у світові каталоги.

Наукова новизна полягає в систематичному комплексному дослідженні специфіки застосу-

вання метаданих у форматі MARC21 у процесі каталогізації інкунабул ЛННБУ ім. В. Стефаника. Уперше визначено основну роль деталізованих семантичних і бібліографічних метаданих у забезпеченні ефективного доступу, пошуку й управління цифровими копіями інкунабул, що є особливо актуальним в умовах сучасних викликів. Розроблено та апробовано вдосконалену схему бібліографічного опису інкунабул у форматі MARC21, яка враховує їхні унікальні фізичні характеристики й історію примірника, дає змогу формувати повніші й точніші записи. Обґрунтовано практичну значущість створення проблемно-орієнтованої бази даних інкунабул як інструменту збереження й захисту унікальних документів в умовах воєнної агресії та цифровізації.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У контексті сучасних викликів, що характеризуються стрімкою цифровізацією та безпрецедентними воєнними загрозами, наукові бібліотеки України, зокрема ЛННБУ ім. В. Стефаника, переосмислюють підходи до збереження та забезпечення доступу до унікальної культурної спадщини. Зберігаючи значний масив історико-культурних документів, серед яких особливе місце посідає колекція інкунабул, бібліотека послідовно впроваджує цифрові технології з метою оцифрування, забезпечення й удоступнення фондів. Цей процес передбачає не лише створення проблемно-орієнтованих баз даних і каталогізацію видань у форматі MARC21, а і їх можливу інтеграцію до глобальних каталогів WorldCat, Europeana чи Nukat. Ці заходи є важливими не лише для розширення доступу до національного надбання, а й для його захисту в умовах повномасштабної війни РФ проти України.

Одним із найефективніших і найсучасніших методів збереження й популяризації національної культурної спадщини є формування цифрових історико-культурних колекцій. Цей процес дає змогу розв'язати подвійне завдання: надання широкому колу дослідників і читачів вільного доступу до цінних інформаційних ресурсів та одночасна реалізація заходів зі збереження рідкісних і цінних колекцій інституції. В умовах, коли фонд бібліотеки, що має статус національного надбання, а також колекції рідкісних та цінних видань і рукописів, наражаються на ризик руйнування через воєнні дії, систематичні заходи з їх збереження стають пріоритетним напрямом діяльності. Електронна інфраструктура ЛННБУ ім. В. Стефаника, що забезпечує захищений режим доступу до цифрових копій документів через інтеграцію з ЕК, є головним елементом у реалізації цієї стратегії.

У 2024 р. бібліотека розпочала масштабну роботу з формування проблемно-орієнтованої бази даних "Колекція інкунабул ЛННБУ ім. В. Стефаника". Процес передбачав внесення деталізованих бібліографічних метаданих інкунабул до АБИС Aleph. З огляду на унікальність інкунабул, їх опис потребував особливих підходів до анотування та цитування бібліографічних метаданих. На основі ґрунтовних методичних рекомендацій було розроблено та реалізовано спеціалізовану схему бібліографічного опису у форматі MARC21. Це забезпечило стандартизоване введення записів та ефективний обмін даними, що є критично важливим для інтеграції колекції до світових каталогів. У межах пілотного проекту було створено 25 тестових бібліографічних описів інкунабул із фонду відділу рідкісної книги. Для забезпечення міжнародного доступу до колекції розроблено англійську версію сторінки ЕК *Other catalogs — Digital collections*, що репрезентує колекцію *Incunabula Collection of the Vasyl Stefanyk Library* й пропонує швидкий доступ до повнотекстових копій і бібліографічних описів інкунабул.

Електронний каталог ЛННБУ ім. В. Стефаника надає користувачам можливості для розширеного пошуку та сортування документів. Доступний пошук за різними полями бібліографічних метаданих: назва, персоналія, друкар чи друкарня, дарувальник, колекційна належність, місце та рік видання. Крім того, завдяки функціоналу каталогу можна використовувати додаткові параметри пошуку: підзаголовкові та надзаголовкові дані, індекс Універсальної десятикової класифікації, предметні й персоналізовані заголовки. Це значно спрощує процес пошуку документів і забезпечує ефективне використання бібліотечних ресурсів у віддаленому режимі.

Метадані, що є основою для структурованого семантичного опису контенту й автоматизованого опрацювання даних, за функціональністю класифікують на адміністративні, описові, структурні та метадані мови розмітки. Адміністративні метадані регулюють процеси керування записами (права доступу, авторство, дати модифікації), описові — розкривають зміст документа (автори, заголовки, ключові слова), структурні — описують взаємозв'язки частин запису, а метадані мови розмітки використовують для форматування даних у MARC21.

Особливу увагу слід приділяти специфічним атрибутам інкунабул. Окрім стандартних бібліографічних елементів (ідентифікатор, назва, автор, дата, мова, предметні рубрики), метадані інкунабул містять унікальні відомості: історія примірника, контекст створення, особливості шрифтів,

детальний опис оправи чи книжкового блоку, наявність маргіналій і провенієнцій. Ці деталі є надзвичайно важливими для поглибленого дослідження змісту й значення цих рідкісних документів.

Бібліографічний опис у форматі MARC21 в АБІС Aleph, для якого застосовано шаблон Books (BK), містить як усталені, так і додатково індексовані поля. Для розширення запису й надання специфічної інформації про інкунабули активно використовують змінні приміткові поля 5XX, що дають змогу фіксувати цитування, інформацію про електронні версії, ідентифікацію

копій / версій, деталі палітурки, а також локальні примітки про автографи та колекції (590), провенієнції (597). Поля 6XX забезпечують персоналізований і предметний опис і локальний тематичний доступ, а поля 700 — додатковий доступ за авторами, друкарями й іншими відповідальними особами. Поле 995 DRL використовують для локального суб'єктного доступу до ресурсу, формуючи автоматичний URI-ідентифікатор, що забезпечує прямий доступ до повного опису інкунабули, у тому числі її фізичних характеристик та електронної доступності (фото 1).

Електронний каталог Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника
"Колекція інкунабул ЛННБУ ім. В. Стефаника"

Елпд Укр

Повний перегляд запису

Виберіть формат: Стандартний Каталогна картка Посилання MARC-назви MARC-коди

Запис 24 із 55

Уніфік. на	☉Триодь. (бл. 1493, Краків) старослов.
Назва	☉Триодь цвітна.
Варіант назв	Triodium floridum Triod tsvetnaia
Редакція	[Примірник В].
Видання	☉[Краків : Швайпольт Фіоль ; вид. Ян Турзо, бл. 1493]
Опис	[366] арк. : .2 ^о .
Примітка	Друк двоколірний (чорно-червоний). Дефект: фрагмент видання, наявні тільки два аркуші: [104-105]. Розмір аркуша: 280x190 мм.
Цитування	Estr. XXXI 323 CW, M47500 (Sweipolt Fiol für Jan Thurzo, um 1493) IBR, 5397 ICI, VI 9707-B ISTC, it00428000 [about 1493] Nemirovskij, s. 273-274 Triller, 15 Каратаев, 5 Луцик, 2 Максименко, *2 Максименко (кириличні стародруки), 718 Немировский, 4.12 Свенцицкий, 92 Ундольский, 5
Дод. форма	☑Електронна версія онлайн. CT-IV 683
Мова	Текст старослов'янською.
Колекція	Цифрова колекція Колекція інкунабул Музей А. С. Петрушевича.
Предмет	☉Православна Церква — Літургія. ☉Великдень — Богослужіння. ☉Свята, християнські — Богослужіння. ☉Стародруки, кириличні — 15 ст.
Предмет	☉Електронні ресурси. ☉Інкунабули ЛННБУ України ім. В. Стефаника.
Дод. дані	☉Швайпольт, Фіоль, бл. 1460-1525, друкар. ☉Турзо, Йоганн, 1487-1508, видавець.
Примірник	Від рідкісної книги.
Лінк На Сторінку	http://aleph.lsl.lviv.ua:8991/F/?func=direct&doc_number=000731162&local_base=EINCUNABL

Виберіть формат: Стандартний Каталогна картка Посилання MARC-назви MARC-коди

Фото 1. Скриншот бібліографічного запису інкунабули. [Режим доступу]:

Електронний каталог — Інші каталоги > Цифрові колекції: Колекція інкунабул ЛННБУ ім. В. Стефаника

510_a Цитування

Примітка до цитування/посилання

Опис документа містить посилання на опубліковані реєстри інкунабул, бібліографічні описи або цитати на рецензії, реферати, по-

кажчики змісту, які використовують для вказівки місця цитування чи огляду елемента. Цитати або посилання можна наводити у стислій формі (тобто з використанням загально-визнаних скорочень тощо).

530_a Додаткова фізична форма*Електронна версія онлайн*

Примітка про наявність додаткової фізичної форми. Підполе містить опис додаткової фізичної форми та будь-який текст, не наданий в інших підполях. Підполе \$d містить сигнатуру документа. Підполе \$u містить уніфікований ідентифікатор ресурсу (URI), який забезпечує електронний доступ до даних із використанням стандартного синтаксису та інтернет-протоколів.

530_d (CT-I XXXX);

u https://elib.lsl.lviv.ua/colection/*******546_a Мова***Примітка про мову*

Примітка щодо особливостей характеристики використаного мовного матеріалу. Текстова інформація про мову або систему опису, яку використовують для передавання змісту описаних матеріалів. Кодована інформація про мову міститься в полях 008/35-37 (Код мови) та 041 (Код мови).

562_a Екземпляр/Версії ID (Примірник)

Примітка щодо ідентифікації копії та версії примірника, екземпляра

Інформація, що розрізняє копію(і) чи версію(і) примірника (екземпляра) рідкісних і цінних видань, у тому числі інкунабул, якщо є (чи може бути) більше ніж одна копія чи версія примірника.

Зазначають інформацію, яка відрізняє копію(і) або версію(і) матеріалів, якщо є чи може бути більше ніж одна копія чи версія примірника. Відомості, які стосуються версій рідкісних і цінних творів, що є у двох або кількох версіях, чи наявності в одному або кількох примірниках. Примітку також записують у поле 250 (Відомість про видання).

563_a Оправа*Інформація про палітурку*

Інформація про палітурку (оправу) призначена переважно для використання з антикварними матеріалами, рідкісними та цінними виданнями, інкунабулами й іншими спеціальними колекціями.

Поля 59X зарезервовано в MARC21 для локального використання та локального визначення.

590 Автограф/Колекції*Локальні примітки*

Локальна примітка, що містить інформацію про автограф чи колекцію. У полях приміток подають відомості щодо належності до цифрової, інституційної чи приватної колекції, історії побутування, дарчих написів, походження тощо. Паралельно заповнюють поля формату MARC21 590 a (автограф), 590 b (колекція).

590_b Цифрова колекція.*_b Колекція інкунабул.***597_a Провенісії***Локальні примітки*

Локальний бібліографічний доступ до додаткового змісту. Використовують у спеціальних колекціях для нотування наявних попередніх власницьких записів і позначок, що є пізнавальними для аналізу історичної колекції. Містить відомості та опис особливостей примірника, примітки, свідчення про побутування та походження, маргіналії, штампи, шифри. Паралельно заповнюють поля 590 a (автограф) та 590 b (колекція).

6XX Предмет. Персоналія*Рубрика, тема, поля доступу*

Поля 6XX містять записи та терміни доступу за предметною ознакою. Більшість із них мають додаткові відомості на основі мови предметних рубрик та авторитетних файлів, визначених у другому індикаторі (Система предметних рубрик/тезаурус).

690 Предмет*Локальний тематичний доступ*

Локальний суб'єктний доступ до теми. Поле для локального використання предмета та локального визначення.

690_a Електронні ресурси*690_a Інкунабули ЛННБУ ім. В. Стефаніка***700 Дод. автор**

Додаткові поля введення автора. Співавтор, друкар, редактор, ілюстратор тощо

Додаткові записи, що забезпечують додатковий доступ до бібліографічного запису й містять імена або назви, які мають різні відношення та зв'язки з основним твором. Додаткові записи створюють для персоналій, осіб, друкарень, колективних організацій, які несуть певну відповідальність, зокрема інтелектуальну та видавничу, за створення твору.

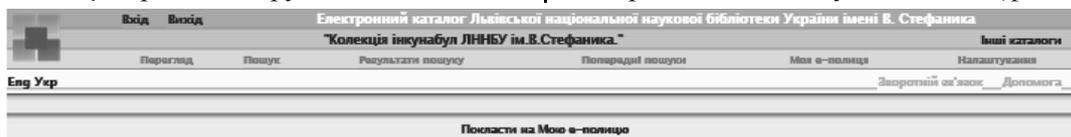
995 DRL*Локальний суб'єктний доступ до ресурсу*

Поле для локального використання та локального визначення. Сформований автоматичний URI на документ, що в сукупності забезпечує доступ до повного опису інкунабули, охоплюючи фізичні характеристики та доступність в електронному форматі.

Каталогізація інкунабул ЛННБУ ім. В. Стефаніка у форматі MARC21 є головним завданням на шляху створення проблемно-орієнтованої бази даних, що відкриває вільний доступ до національної культурної спадщини. Проведена робота з опрацювання інкунабул бібліотеки у форматі MARC21 і створення відповідної цифрової колекції успішно пройшла апробацію та

верифікацію. Апробація розробленої методології в АБІС Alerh підтвердила її ефективність у створенні деталізованих і стандартизованих бібліографічних записів. Верифікація функціоналу електронного каталогу та спеціально створеної веб-сторінки "Колекція інкунабул ЛННБУ ім. В. Стефаника" = *Incinabula Collection of the Vasyl Stefanyk Library* продемонструвала їх здатність

забезпечувати швидкий, зручний і повноцінний доступ до бібліографічних описів та повнотекстових копій інкунабул для широкого кола вітчизняних і закордонних користувачів. Доступ до цієї й інших цифрових колекцій, зокрема англійської версії *Other catalogs — Digital collections*, надається безпосередньо зі сторінки електронного каталогу бібліотеки (фото 2).

Повний перегляд запису

Виберіть формат: Стандартний Каталогна картка Посилання MARC–назви MARC–коди

Запис 24 із 55

FMT	БК
LDR	-----nam 22-----1 4500
001	000731162
003	UA-LvSSL
005	20240725155725.0
008	240710s1493 pl 000 0 sla d
040	1a UA-LvSSL b ukr c UA-LvSSL
0410	1a sla
080	1a 093(=163.1)(438.31)*14*
080	1a 271.2-282
1300	1a Триодь. f (бл. 1493, g Краків) старослов.
24510	1a Триодь світна.
24612	1a Triodium floridum
24612	1a Triod tsvetnaia
250	1a [Примірник В].
260	1a [Краків : b Швайпольт Фіоль ; a вид. Ян Турзо, c бл. 1493]
300	1a [366] арк. ; c 2*.
500	1a Друк двоколірний (чорно-червоний).
500	1a Дефект: фрагмент видання, наявні тільки два аркуші: [104-105]. Розмір аркуша: 280x190 мм.
5104	1a Estr. XXXI 323
5104	1a GW, c M47500 (Sweipolt Fiol für Jan Thurzo, um 1493)
5104	1a IBP, c 5397
5104	1a IGI, c VI 9707-8
5104	1a ISTC, c it00428000 [about 1493]
5104	1a Nemirovskij, c s. 273-274
5104	1a Triller, c 15
5104	1a Каратаев, c 5
5104	1a Луцки, c 2
5104	1a Максименко, c *2
5104	1a Максименко (кириличні стародруки), c 718
5104	1a Немировский, c 4.12
5104	1a Свенцицкий, c 92
5104	1a Ундольский. c 5
546	1a Текст старослов'янською.
563	1a Оправа: відсутня. Аркуші реставровані, підклеєні, зберігаються у папці.
590	1b Цифрова колекція
590	1b Колекція інкунабул
590	1b Музей А. С. Петрушевича.
597	1a Провеніція: 1. Триодь нашого Д[у]ха року [... 1723] Мца Іюніа Дніа а [1] Василия Сидорова Івана Сидорова Деодора Сидорова – запис на арк. [104], датований 1 червня 1723 р. 2. Музей А. С. Петрушевича – печатка, під нею рукописний номер: № 365 (на обкладинці). 3. Львівська бібліотека АН УРСР № СТ – печатка, старий інв. № 81.
61024	1a Православна Церква x Літургія.
650 4	1a Великдень x Богослужіння.
650 4	1a Свята, християнські x Богослужіння.
650 4	1a Стародруки, кириличні y 15 ст.
690	1a Електронні ресурси.
690	1a Інкунабули ЛННБ України ім. В. Стефаника.
7001	1a Швайпольт, Фіоль, d бл. 1460-1525, e друкар.
7001	1a Турзо, Йоганн, d 1437-1508, e видавець.
TYP	1a Книга
DRL	1a http://aleph.lsl.lviv.ua:8991/F/?func=direct&doc_number=000731162&local_base=EINCUNABL
SYS	000731162

Виберіть формат: Стандартний Каталогна картка Посилання MARC–назви MARC–коди

Фото 2. Скриншот бібліографічного запису інкунабули у форматі MARC21. [Режим доступу]: Електронний каталог — Інші каталоги > Цифрові колекції: Колекція інкунабул ЛННБУ ім. В. Стефаника

В умовах російсько-української війни оцифрування й удоступнення колекції інкунабул сприяють збереженню та захисту унікальних документів ЛННБУ ім. В. Стефаніка, а отже забезпеченню потреб науковців і широкої громадськості.

Висновки. Проведене дослідження продемонструвало, що каталогізація інкунабул ЛННБУ ім. Василя Стефаніка у форматі MARC21 є головним етапом у формуванні сучасної проблемно-орієнтованої бази даних, що значно розширює доступ до національної культурної спадщини. Застосування АБІС Aleph, деталізованих семантичних і бібліографічних метаданих забезпечило високий рівень стандартизації опису рідкісних видань, сприяючи їх можливій інтеграції до міжнародних каталогів. Розроблена та апробована схема бібліографічного опису інкунабул у форматі MARC21, а також створені бібліографічні записи гарантують машинне зчитування та обмін даними, що суттєво підвищує якість електронних ресурсів і оптимізує дослідницьку діяльність.

Наукова новизна дослідження полягає в розробленні й апробації методології детальної

каталогізації інкунабул з урахуванням їхніх унікальних фізичних та історичних характеристик. Для відображення специфічних невіддільних атрибутів стародруків, як-от провенієнції, маргіналії, власницькі знаки, особливості оправ та примірника, було визначено оптимальні варіанти використання полів формату MARC21, що забезпечило повний семантичний опис документів.

Створення цифрових колекцій історико-культурних ресурсів є одним із найефективніших методів збереження та забезпечення доступу до національної спадщини. В умовах російсько-української війни цифровізація й удоступнення колекції інкунабул набувають особливого значення, сприяючи захисту унікальних документів від потенційних загроз. Окрім того, вільний доступ до цих ресурсів через електронний каталог бібліотеки повністю забезпечує потреби дистанційних користувачів, дає змогу працювати з бібліографічними описами й повнотекстовими копіями. Реалізований проект демонструє успішне поєднання інноваційних технологій з місією збереження й популяризації культурної спадщини.

Список бібліографічних посилань

1. Galić B. I. Bibliographic description of manuscripts and incunabula. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*. 2012. № 55 (3—4). P. 119—138. URL: <https://hrcak.srce.hr/106579>.
2. Karlak W. Katalogowanie starych druków w formacie MARC21: z doświadczeń bibliotek naukowych, współpracujących z narodowym katalogiem NUKAT. *Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy*. 2009. № 2/2. P. 26—34. URL: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://bazhum.muzhp.pl/media/texts/bibliotheca-nostra-slaski-kwartalnik-naukowy/2009-numer-2/bibliotheca_nostra_slaski_kwartalnik_naukowy-r2009-t2-n2-s26-34.pdf.
3. The *MARC 21 Format for Bibliographic Data*. Library of Congress Network Development and Marc Standards Office. 1999 Edition Update No. 1 (October 2000) through Update No. 37 (December 2023). URL: <https://www.loc.gov/marc/bibliographic/>.
4. Manoni P. The Digitization Project of the Vatican Library within the Complex Relationships between Sets of Metadata. In: Catarci T., Ferro N., Poggi A. (eds.) *Bridging Between Cultural Heritage Institutions. IRCDL 2013. Communications in Computer and Information Science*. 2014. Vol 385. Springer, Berlin, Heidelberg. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-642-54347-0_1.
5. Moschella J. BPL Incunabula cataloging guidelines. *Boston Public Library*. 2022. URL: <https://www.bpl.org/wp-content/uploads/sites/30/2022/01/Incunabula-cataloging-rules-20220114.pdf>.
6. Melnyk-Khokha G. Utilizing metadata to enhance search and access to information in electronic libraries. *Horizons of Innovation : Conference on Multidisciplinary Trends in Science 2024. Futurity Research Publishing*. 2024. P. 168—172. URI: <https://futurity-publishing.com/horizons-of-innovation-conference-on-multidisciplinary-trends-in-science-2024-2/>.
7. Бруй О., Малецька О., Чорна Т., Баньковська І. MARC 21 формат для бібліографічних даних: методичні рекомендації (скорочений варіант) / Науково-технічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського", Наукова бібліотека Національного університету "Києво-Могилянська академія", ВГО "Українська бібліотечна асоціація". 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : Українська бібліотечна асоціація, 2021. 455 с. DOI: <https://doi.org/10.20535/978-617-95010-7-4>.
8. Мельник-Хоха Г. Роль метаданих в організації доступу до цифрових колекцій електронної бібліотеки. *Вісник Книжкової палати*. 2024. № 5. С. 24—32. DOI: [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2024.5\(334\).24-32](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2024.5(334).24-32).

Galyna Melnyk-Khokha,
Scientific Researcher,

Department of Library Science,
Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv

Cataloging the incunabula in format MARC2

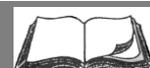
In the modern world, characterized by rapid digitalization and growing global challenges, particularly military threats, academic libraries play a key role in preserving and ensuring access to cultural heritage. The Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv, possessing a unique the incunabula collection, actively implements

innovative approaches to their cataloging and presentation in the digital space. This article is devoted to the study of the incunabula collection of cataloging process in MARC21 format and ensuring effective access to this valuable collection. **The purpose** of the work is to analyze the specifics of creating bibliographic data for incunabula, to highlight the role of metadata in improving the quality and accessibility of electronic resources, and to demonstrate the mechanisms for integrating the digital collection into the library's overall electronic infrastructure. Special attention is paid to the application of international standards, which allows not only to unify descriptions but also to facilitate the integration of national heritage into world catalogs. **The scientific novelty** of the research lies in the development and approbation of a methodology for detailed cataloging of incunabula, taking into account their unique physical and historical characteristics, which provides a complete semantic description. Optimal approaches to using MARC21 fields for displaying specific attributes of old printed books, such as provenances, binding features, and marginalia, have been identified. **The practical value** of the work lies in creating a basis for forming a full-fledged problem-oriented database of incunabula, which will significantly simplify the search, identification, and use of these rare editions. The proposed solutions contribute to expanding access to the collection for both domestic and foreign researchers, ensuring the preservation and popularization of Ukraine's cultural heritage in today's conditions.

Keywords: incunabula; metadata; bibliographic data; MARC21; catalog; digital collection; electronic infrastructure; electronic resource

Надійшла до редакції 4.07.2025

КОНФЕРЕНЦІЇ. ВИСТАВКИ

УДК 026:61]ННМБУ(477)(06)"387"

Олена Кірішева,

головна бібліотекарка відділу науково-методичної роботи

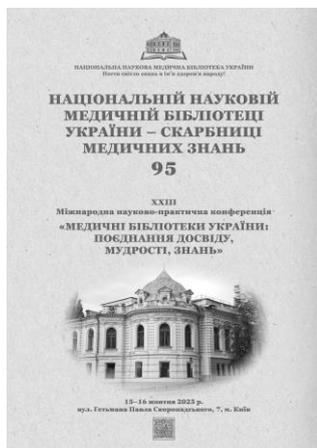
Національної наукової медичної бібліотеки України

kirishevaolena@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-4932-3604>

Національний науковий медичний бібліотеці України — 95! **Бібліотеки — це найкраще свідчення того,** **що ми ще віримо в майбутнє.**

У межах заходів із відзначення 95-річного ювілею Національної наукової медичної бібліотеки (ННМБУ) 15—16 жовтня 2025 р. у змішаному форматі відбулася **XXIII Міжнародна науково-практична конференція "Медичні бібліотеки України: поєднання досвіду, мудрості, знань"**. Науковий форум об'єднав майже сотню учасників: фахівців медичних бібліотек, представників провідних бібліотек інших систем і відомств, закладів охорони здоров'я, освітніх організацій, а також закордонних партнерів із Польщі.

Відкрила конференцію заступниця генерального директора ННМБУ із загальних питань **Тетяна Мусієнко**. Вона привітала учасників цьогорічного форуму та нагадала історію становлення й розвитку установи, ознайомила з основними напрямками її діяльності та новими науковими проєктами.

З вітальним словом до учасників конференції звернувся **Сергій Убогов** — начальник Управління медичних кадрів, освіти і науки Міністерства охорони здоров'я України, доктор фармацевтичних наук, професор.

Особливою подією став виступ почесного гостя пана **Павла Овада** — консула Республіки Польща в Києві. Від імені консульства він привітав колектив ННМБУ, зазначивши: "Сьогоднішній ювілей це не лише здобуток, а насамперед свідчення важливості вашого осередку в сучасній Україні. Ваша діяльність є прикладом того, як книга і знання об'єднують людей, надихають на нові звершення та допомагають відкривати нові горизонти". Пан консул наголосив на важливості розвитку міжнародних відносин між нашими країнами.

У конференції взяв участь один з ініціаторів проєкту створення на базі ННМБУ Польської